

1

2

Sateenkaariperheet ry:n perhepoliittiset tavoitteet vuosille 2014–2019

3

4

5

6 **HUOM:**7 **Ensimmäinen luonnos, pohjapaperi syyskokouksessa 2013 käytävälle keskustelulle**

8

9 Tämä asiakirja ei ole Sateenkaariperheet ry:n lopullinen perhepoliittinen ohjelma. Tavoitteista
10 keskustellaan talven aikana hallituksessa ja syyskokouksessa. Perhepoliittisen ohjelman vahvistaa
11 vasta kevätkokous maaliskuussa 2013. Hallitus ottaa vastaan myös kirjallista palautetta
12 tavoiteohjelmasta: hallitus@sateenkaariperheet.fi

13 *Hallitus toivoo, että tämän asiakirjan pohjalta voidaan käydä keskustelua ennen kaikkea*
14 *tavoitteiden painopistealueista seuraaville viidelle vuodelle sekä ratkaista yhdistyksemme kanta*
15 *sijaissynnytysten mahdollistamiseen Suomessa.*

16

17

18 **Mitä perhepoliittisella ohjelma haetaan?**

19 Tämä asiakirja koskee yhdistyksen perhepoliittisia tavoitteita ja suuntaa yhdistyksen tekemää
20 vaikuttamistyötä. Yhdistyksen toimintasuunnitelma suuntaa yhdistyksen tekemää työtä laajemmin.
21 Yhdistys asetti tavoitteensa ensi kertaa perhepoliittisen ohjelman muodossa vuoden 2009 lopussa.
22 Nyt on tullut aika päivittää tavoitteet Suomen seuraavalle hallituskaudelle.

23 Sateenkaariperheet ry on yhteistyössä Setan kanssa tehnyt perhepoliittista vaikuttamistyötä jo
24 viime vuosikymmenen puolelta lähtien. Monia tärkeitä tavoitteita on saavutettu. Tärkeimpinä voi
25 mainita hedelmöityshoitolaian, rekisteröidyn parisuhteen ja perheen sisäisen adoption. Merkittäviä
26 saavutuksia on myös saatu perhevapaiden osalta. Moni asia on kuitenkin vielä kesken.
27 Sateenkaariperheiden lasten ja vanhempien asemasta löytyy vielä lukuisia puutteita, jotka olisivat
28 korjattavissa yksinkertaisinkin lainsäädännöllisin uudistuksin.

29 Tällä kertaa yhdistys on halunnut asettaa perhepoliittisille tavoitteilleen kaksi painopistettä.
30 Vaikuttamistyötä on edelleen tarkoitus tehdä laaja-alaisesti ja ajankohtaisiin kysymyksiin
31 reagoiden. Painopisteet kuitenkin auttavat yhdistyksen vaikuttamistyötä keskittymään muutamiin
32 tiettyihin teemoihin, joiden on koettu jääneen vaille riittävää huomiota aiemmassa
33 vaikuttamistyössä. Painopisteet asetetaan tämän tavoiteohjelma ajaksi, ja seuraavassa
34 ohjelmassa asetetaan toiset painopistealueet.

35

36 **Painopisteinä useamman vanhemman perheet ja HBT-miesten perheet**

37 Kaikille yllä mainituille, toteutuneille perhepoliittisille uudistuksille yhteistä on se, että ne edistävät
38 ennen kaikkea naisparien ydinperheiden asemaa. Vaikka yhdistys on vaikuttamistyössään alusta
39 asti tuonut vahvasti esiin sateenkaariperheiden koko kirjoa, yhteiskunnallinen keskustelu on
40 helposti keskittynyt vain naisparien ydinperheisiin. Ehkä naisparien ydinperheet ovat olleet helposti
41 miellettyä perhemuoto, joiden oikeudet on myös ollut helpompi sovittaa heteronormatiiviseen
42 lainsäädäntöön ja palvelujärjestelmään.

43 Kaudella 2014-2019 Sateenkaariperheet ry haluaa painottaa vaikuttamistyössään sekä useamman
44 kuin kahden vanhemman perheitä että HBT-(homo-, bi, trans-)miesten perheitä. Useamman kuin
45 kahden vanhemman perheiden lasten asema on edelleen suurimmalta osin ilman lainsuojaa. HBT-

46 miesten perheet Suomessa ovat usein nimenomaan useamman vanhemman perheitä. Miesten
47 perheellistymismahdollisuudet ovat Suomessa melko rajatut. Näitä mahdollisuuksia halutaan nyt
48 edistää.

49

50 Useamman vanhemman perheet tarvitsevat lainsuojaa

51 Merkittävä osa sateenkaariperheistä on sellaisia, joissa useampi kuin kaksi jakaa lapsen
52 vanhemmuutta. Osa näistä perheistä on uusperheitä, mutta myös ns. apilaperheitä, joissa
53 vanhemmuutta on alusta asti haluttu jakaa useamman, esimerkiksi miesparin ja naisparin kesken.
54 Lapsen etu vaatii, että hänellä on oikeus kaikkiin tosiasiallisiin vanhempiinsa. Tämä toteutuu
55 Suomessa ainoastaan juridisen vanhemmuuden kautta.

56 Perhepoliittisen ohjelman tavoitteista erityisesti seuraavat edistävät useamman vanhemman
57 perheiden asemaa:

- 58 • Tapaamisoikeuksien laajentaminen
- 59 • Juridinen vanhemmuus useammalle kuin kahdelle
- 60 • Perhevapaat etävanhemmille ja useammalle kuin kahdelle

61

62 HBT-miesten oikeuksia ja perheellistymismahdollisuuksia edistetään

63 Suomalaisten homo-, bi- ja transmiesten lapsiperheet ovat toistaiseksi olleet hyvin näkymättömiä.
64 Miehiä yhdistyksen jäsenistä on kuitenkin 15 prosenttia. Miesten perheet ovat useimmiten ns.
65 apilaperheitä, kahden ystävyksen perheitä tai uusperheitä, joiden lapset ovat edellisistä
66 heteroliitoista. Jonkin verran on myös sijaisperheitä ja ydinperheitä. Miesten perhevapaissa on
67 vielä parannettavaa ja perheellistymismahdollisuuksia olisi helpotettava. Lisäksi useamman
68 vanhemman perheiden aseman parantuminen vaikuttaa myönteisesti suurimpaan osaan
69 sateenkaariperheiden miehistä.

70 Perhepoliittisen ohjelman tavoitteista erityisesti seuraavat edistävät HBT-miesten perheiden
71 asemaa:

- 72 • Perhevapaat lastaan hoitaville miespareille, etävanhemmille ja useammalle kuin kahdelle
- 73 • Juridinen vanhemmuus ja tapaamisoikeus useammalle kuin kahdelle
- 74 • Rohkaistaan perheitä ja lastensuojelua lisäämään sijaishuollon perhehoitoa
75 sateenkaariperheissä
- 76 • Adoptioyhteistyö miesparien perheisiin sijoittavien kv-kumppanien kanssa
- 77 • Edistetään apila- ja ystäväperheiden neuvontaa ja vanhemmuuskumppanien etsimistä
- 78 • Selvitetään onko mahdollista säätää kotimainen, syrjimätön sijaissynnytyslaki

79

80

81 Kaikki perhepoliittiset tavoitteet vuosille 2014-2019

82

83 1. *Valtionhallinnon toimintaohjelma seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeuksien ja*
84 *yhdenvertaisuuden edistämiseksi*

85 Sateenkaariperheiden lasten ja vanhempien hyvinvoinnin takaaminen vaatii, että
86 valtionhallinto ottaa itse vastuun kokonaisvaltaisen seksuaali- ja
87 sukupuolivähemmistöpolitiikan luomisesta, toteuttamisesta ja riittävästä rahoituksesta.
88 Monet haasteet ovat poikkihallinnollisia ja niihin voidaan vastata vain kokonaisvaltaisen
89 tutkimuksen ja toimenpideohjelman voimin, kuten muiden vähemmistöryhmien osalta on jo
90 todettu. Kolmannen sektorin resurssit eivät yksin riitä.

91

92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140

2. Perhevapaat ja -etuudet tasapuolisiksi

a. Isyysvapaa miespareille ja etävanhemmille, useammalle kuin kahdelle

Lastaan luonaan hoitava mies ei ole nykyisin mukaan oikeutettu lainkaan isyysvapaaseen, jos hän ei asu lapsen äidin kanssa. Isyysvapaa on sidottu äidin - ei lapsen kanssa asumiseen. Lapsen etu vaatii, että lapsi voi synnyttyään luoda suhteen kaikkiin vanhempiinsa. Tämä on isyysvapaan päämäärä ja sen tulisi koskea kaikkia vanhempia, myös etävanhempia ja useampaa vanhempaa kuin kahta.

b. Äitiysvapaata vastaava vapaa miesparille

Nykyisin miesparin osapuolet eivät ole oikeutettuja mihinkään perhevapaisiin ennen kuin lapsen synnyttäjän äitiysvapaa päättyy lapsen ollessa noin puolentoista kuukauden ikäinen, vaikka lapsi asuisikin miesparin kotona. Lapsen biologiselle isälle tulee myöntää äitiysvapaata vastaava etuus, jos hän hoitaa lastaan tämän syntymästä lähtien eikä asu lapsen äidin kanssa. Sosiaaliselle isälle myönnetään isyysvapaa juridisen isän ja lapsen kanssa asumisen perusteella.

c. Naisparin isyysvapaa vastaava vapaa heti syntymästä

Naisparin sosiaalisen äidin mahdollisuus pitää isyysvapaata vastaava vapaa on sidottu juridisen vanhemmuuden vahvistamiseen perheen sisäisessä adoptiossa. Tämä aiheuttaa sen, että vapaata ei voida muiden tavoin pitää lapsen syntymän yhteydessä. Missään muussa tilanteessa isyysvapaa ei ole sidottu juridisesti vahvistettuun vanhemmuuteen, vaan synnyttäjän ja lapsen kanssa avio- tai avoliitossa elämiseen.

3. Yhdenvertainen avioliitto

Erillinen rekisteröidyn parisuhteen kategoria on itsessään syrjivä käytäntö ja se asettaa osapuolet ja heidän lapsensa turhaan alttiiksi syrjinnälle, kun vanhempien seksuaalinen suuntautuminen on kirjattu rekistereihin. Yhdenvertaisen avioliittolain myötä tulee mahdolliseksi yhteisen sukunimen ottaminen, joka luo perheelle yhteenkuuluvuuden tunnetta. Ennen kaikkea yhteiskunta osoittaa, että kaikkien lapsien perheet ovat yhtä arvokkaita. Adoptiomahdollisuuden aukeaminen on käytännössä merkittävä niissä tilanteissa, joissa ennestään tuttu lapsi tai perheen kodissa sijoitettuna elänyt lapsi adoptoidaan samaa sukupuolta olevien perheisiin.

4. Tapaamisoikeus voitava harkita kaikissa tilanteissa

Nykyisin mukaan tuomioistuimien voi vahvistaa lapselle tapaamisoikeuden vain hänen juridisiin vanhempiinsa. Toisin kuin monessa muussa maassa, tuomioistuimen ei ole mahdollista huomioida lapsen etua esimerkiksi tilanteessa, jossa joku muu kuin juridinen vanhempi on vastannut hänen hoidostaan. Tällainen henkilö voi olla sosiaalinen vanhempi uusperheessä tai sateenkaariperheessä tai esimerkiksi isovanhempi, joka on huolehtinut lapsen hoidosta. Näissä tilanteissa tuomioistuimella tulisi olla mahdollisuus harkita vaatiiko lapsen edun toteutuminen tapaamisten varmistamista tällaisen sosiaalisen vanhemman kanssa. Tapaamisoikeus on voitava tarvittaessa vahvistaa useampaan kuin kahteen henkilöön. Adoptiolain uudistuksessa mahdollistettu ns. avoin adoptio oli askel suuntaan, jossa tunnustetaan lapsen edun vaativan joskus yhteyttä useampaan kuin kahteen merkittävään aikuiseen. Kansainväliset sopimukset edellyttävät, että Suomi laajentaa tapaamisoikeuksia.

5. Useamman vanhemman juridinen vanhemmuus mahdollistettava

Lasten tosiasialliset perhetilanteet on otettava lainsäädännön pohjaksi. Joissain perheissä lapsella on useampia tosiasiallisia vanhempia. Tällaisia perheitä voivat olla uusperheet, mutta myös ns. apilaperheet, joissa useampi kuin kaksi henkilöä on yhdessä päättänyt jakaa vanhemmuuden alusta lähtien. Lapsi luo kiintymyssuhteen jokaiseen vanhempaansa vanhempien lukumäärästä riippumatta. Tällaisten varhaisten kiintymyssuhteiden

141 turvaaminen lapselle on Suomen perhelainsäädännössä mahdollista varmistaa ainoastaan
142 myöntämällä kaikille lapsen tosiasiallisille vanhemmille juridisen vanhemman asema.
143 Useamman kuin kahden vanhemman vanhemmuus voitaisiin juridisesti vahvistaa ainakin
144 kahdella tavalla.

145 a. *Perheen sisäisessä adoptiossa ei kenenkään tarvitse luopua vanhemmuudestaan*

146 Uusperheissä kohdataan usein tilanne, jossa lapsen elämään tulee jossain
147 myöhäisemmässä vaiheessa aikuinen, josta aikaa myöten kasvaa vanhempi
148 lapselle. Nykyäänkin voidaan tietyissä tilanteissa vahvistaa uuden vanhemman
149 juridinen vanhemmuus perheen sisäisessä adoptiossa. Järjestelmämme ongelma
150 on se, että edellisen vanhemman on tässä tilanteessa luovuttava
151 vanhemmuudestaan. Usein lapsen etu todellisuudessa vaatisi sekä suhteen
152 luomista uuteen vanhempaan että yhteyden säilyttämistä jo olemassa oleviin
153 vanhempiin. Naisparin tilanteessa tämä voisi esimerkiksi tarkoittaa, että lapsen
154 tosiasiallisen etäisän ei tarvitsisi luopua vanhemmuudestaan, jotta lapsi voisi saada
155 turvatus asema siinä kodissa, jossa pääasiallisesti elää.

156 b. *Lapsen voi tunnustaa eli selittää omakseen useampi kuin kaksi halukasta*

157 Silloin kun lapsella on jo syntymästään alkaen useampia kuin kaksi vanhempaa,
158 juridinen vanhemmuus on mahdollista vahvistaa jo ennen lapsen syntymää. Tämä
159 voisi toteutua vanhemmuusolettaman ja/tai tunnustamisen kautta. Jos esimerkiksi
160 avioliitossa elävän naisparin osapuoli synnyttää lapsen, puolison vanhemmuus
161 voitaisiin todeta avioliiton perusteella. Sen lisäksi lapsen biologinen isä ja hänen
162 mahdollinen puolisonsa voisivat tunnustaa lapsen omakseen isyyslaissa
163 määritellyllä tavalla ilman, että kukaan muu joutuisi tunnustamisen takia luopumaan
164 vanhemmuudestaan. Lapsella olisi tässä tilanteessa neljä hänen hoivaansa ja
165 elatukseen vapaaehtoisesti sitoutunutta juridista vanhempaa.

166 6. *Vanhemmuuden määrittäminen olettamalla ja tunnustamisella yhdenvertaiseksi*

167 Lapsen isyyden määrittämisen määrittelee isyyslaki. Isyyslakia on laajennettava
168 vanhemmuuslaiksi, joka kykenee määrittelemään lapsen juridisen aseman mahdollisimman
169 varhaisessa vaiheessa kaikenlaisissa perheissä. Tämä edellyttää äitiyden määrittämistä
170 koskevaa säätelyä niissä tilanteissa, jolloin äitiys ei perustu lapsen synnyttämiseen.
171 Perheen sisäinen adoptio naisparin perheessä on väärä, turha ja hidas prosessi silloin kun
172 lapsi on puolisoitten yhdessä toivoma ja odottama. Sateenkaariperheiden lasten oikeudet
173 huomioiva vanhemmuuslaki huomioisi ainakin seuraavat seikat.

174 a. *Lapsen sosiaalinen äiti kirjattava lapsen juridiseksi vanhemmaksi*
175 *avioliiton/rekisteröidyn parisuhteen perusteella.*

176 b. *Sosiaalisella äidillä oltava avoliitossa mahdollisuus tunnustaa puolisonsa*
177 *synnyttämän lapsen vanhemmuus isyyslaissa määritellyllä tavalla*

178 c. *Lapsen isällä oltava mahdollisuus tunnustaa lapsen vanhemmuus ilman, että*
179 *kukaan muu joutuu luopumaan vanhemmuudesta*

180 d. *Transnaisen voitava aina tunnustaa lapsi, joka on syntynyt hänen siittiöistään*

181 e. *Transmiehen synnyttämä lapsi kyettävä tunnustamaan hänen lapsekseen*

182 f. *Henkilön vanhemmuus kirjattava sukupuolineutraalisti vanhemmuutena, jotta*
183 *vanhemman mahdollinen transtausta ei paljastu asiakirjoista ja altista vanhempaa ja*
184 *lasta syrjinnälle*

185 7. *Trans-ihmisten lapsiperhe-elämän haasteita purettava*

186 Transtaustaiset vanhemmat, heidän puolisonsa ja lapsensa kohtaavat sekä arkielämän
187 syrjintää että lainsäädännön puutteita. Erityisesti transsukupuolisten ja intersukupuolisten
188 fyysistä koskemattomuutta ei ole vielä kyetty turvaamaan eikä heidän

189 lisääntymisterveydellisiä oikeuksiaan kunnioiteta. Sukupuolen juridisen korjaamisen jälkeen
190 väärän sukupuolen merkinnät jäävät pitkään haittaamaan ja sekoittamaan perheen elämää.

191 a. *Translaissa olevasta transsukupuolisten lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksesta on*
192 *luovuttava välittömästi*

193 b. *Transihmisten puolisoineen on saatava kaikki hedelmöityshoidot ja korvaukset*
194 *yhdenvertaisilla perusteilla*

195 c. *Transihmisten vanhemmuus tunnistettava oikein vanhemmuuslaissa*

196 d. *Transtaustan turhaan paljastavat merkinnät väestö- ym. rekistereissä poistettava,*
197 *muutettava tarvittaessa esim. vanhemmuuden kirjaamisessa käytettävää kieltä.*

198 8. *Perheellistymismahdollisuuksien laajentaminen*

199 Samaa sukupuolta olevat parit, transtaustaiset parit ja muut sateenkaariperheet
200 lapsiperheellistyvät usein eri tavoin. Useissa tapauksissa he kohtaavat ylimääräisiä esteitä.
201 Kansainväliset suositukset seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ja -oikeuksista korostavat
202 jokaisen yhdenvertaisia oikeuksia.

203 a. *Yhdenvertaiset hedelmöityshoidot ja hoitojen korvaukset*

204 Toistaiseksi sateenkaariperheet ovat joutuneet hakemaan käytännössä kaikki
205 hedelmöityshoitopalvelunsa yksityisiltä klinikoilta. Kela on korvannut
206 sateenkaariperheiden hoitoja syrjivin perustein. Sosiaali- ja terveysministeriön on
207 uusittava kiireettömän hoidon perusteensa niin, että julkiset hedelmöityshoitoklinikat
208 palvelevat myös sateenkaariperheitä ja tarjoavat lahjasoluhoitoja. Naisparin
209 inseminaatiohoidot lahjasoluilla tulee ottaa sairausvakuutuksen piiriin. Kelan tulee
210 uudistaa korvausperusteensa oikeudenmukaisiksi.

211 b. *Rohkaistaan perheitä ja lastensuojelua lisäämään sijaishuollon perhehoitoa*
212 *sateenkaariperheissä*

213 Suomessa toimii muutamia mies- ja naispareja sijaisvanhempia.
214 Sateenkaariperheiden toimimiselle perhehuollon resurssina nykyistä laajemmin ei
215 ole lainsäädännöllisiä esteitä. Sen sijaan lastensuojelun ammattilaisten ja
216 järjestöjen tulee aiempaa aktiivisemmin kutsua ja rohkaista myös
217 sateenkaariperheitä harkitsemaan sijaisvanhemmuutta ja tukiperheenä toimimista.

218 c. *Adoptioyhteistyötä etsittävä sellaisten ulkomaisten toimijoiden kanssa, jotka*
219 *sijoittavat lapsia sateenkaariperheisiin*

220 Yhdenvertaisen avioliittolain myötä tulee mahdolliseksi, että samaa sukupuolta
221 oleva pari voi hakea adoptiovanhemmiksi yhdessä. Samaa sukupuolta olevan parin
222 hakemus on arvioitava ja lapset sijoitettava perheisiin yhdenvertaisin perustein.
223 Ulkomaisen adoption osalta suomalaisten toimijoiden on aktiivisesti etsittävä
224 yhteistyötä sellaisten kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa, jotka
225 sijoittavat lapsia myös sateenkaariperheisiin. Nykyiset kumppanit sijoittavat lapsia
226 vain eri sukupuolta olevien perheisiin.

227 d. *Edistetään apila- ja ystäväperheiden neuvontaa ja vanhemmuuskumppanien*
228 *etsimistä*

229 Merkittävä osa suomalaisista sateenkaariperheistä on kolmen tai useamman
230 vanhemman yhteisesti perustamia apilaperheitä tai kahden eri sukupuolta olevan
231 ystävyksen lapsiperheitä. Erityisesti HBT-miehille nämä ovat yleisin tapa
232 lapsiperheellistyä. Apila- ja ystäväperheiden vanhempien ja lasten hyvinvointia
233 tuetaan lisäämällä perheille suunnattua neuvontaa sekä edistämällä
234 vanhemmuuskumppanien mahdollisuuksia löytää toisensa.

235 e. *Selvitetään onko mahdollista säätää kotimainen, syrjimätön sijaissyntyislaki*

236 Suomessa sijaissynnytykset eivät ole mahdollisia lainsäädännön ja
237 palvelujärjestelmän tuella. Suomalaiset parit ja perheet turvautuvat joko
238 epävirallisiin järjestelyihin kotimaassa tai erilaisiin järjestelyihin ulkomailla.
239 Ulkomailta Suomeen palaavat perheet kohtaavat juridisia ongelmia lapsen juridisen
240 aseman määrittämisessä. Selvitetään olisiko mahdollista luoda Suomeen sellainen
241 kotimainen järjestely, jossa lainsäädännön ja palvelujärjestelmän tuella voitaisiin
242 tyydyttävällä tavalla ratkaista kaikkien osapuolten hyvinvointi. Jos tällainen järjestely
243 tulee mahdolliseksi, sen tulee olla kaikille yhdenvertaisesti avoin ja hoidoissa on
244 voitava käyttää myös luovutettuja sukusoluja.

245 9. Kaikkien perheiden Eurooppa

246 a. Sateenkaariperheiden vapaa liikkuvuus ja perhesuhteiden yhteinen tunnustaminen

247 Sateenkaariperheet kohtaavat epäinhimillisiä tilanteita muuttaessaan tai
248 matkustaessaan Euroopan sisällä. Lapsi saattaa menettää juridisen vanhempansa
249 ylittäessään rajan maahan, jossa samaa sukupuolta olevien vanhemmuutta ei
250 tunnusteta. Perhelainsäädäntö ei ole vielä Euroopan Unionin päätösvallassa, mutta
251 komission on ehdotettava lainsäädäntöä, joka edellyttää siviilioikeudellisten
252 asiakirjojen tunnustamista koko Euroopassa. Tällöin kunkin maan on tunnustettava
253 toisessa maassa hyväksytty syntymätodistus, adoptioasiakirja, avioliittotodistus jne,
254 vaikka maille ei voida asettaa vaatimusta perhelainsäädännön harmonisoinnista.

255 b. Maahanmuutto- ja pakolaiskysymyksissä huomioitava sateenkaariperheet muiden 256 perheiden tavoin

257 Turvapaikka on myönnettävä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kohdistuvan
258 vainon vuoksi, myös lähialueilta tuleville. Itäisen Euroopan kiristyneet asenteet
259 ja lainsäädäntö seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä kohtaan ovat erityinen uhka
260 lapsiperheille, joita saattaa uhata esimerkiksi lapsen aiheeton huostaanotto samaa
261 sukupuolta olevan parin perheestä. Perheiden yhdistämisen yhteydessä on
262 huomioitava mahdolliset sateenkaariperhesuhteet, joilla suurella todennäköisyydellä
263 ei ole juridista asemaa lähtömaassa.

264 10. Perhepalvelut kohtaavat sateenkaariperheet asiallisesti ja riittävään tietoon nojautuen

265 Lapsiperheet kohtaavat säännöllisesti lasten ja perheiden kanssa työskenteleviä
266 ammattilaisia hyvinvointipalveluissa. Ammattilaisilla tulee olla riittävät perustiedot
267 sateenkaariperheistä ja valmiuksia kohdata perheiden moninaisuutta ylipäätään.
268 Palveluntarjoajilla on velvollisuus kouluttaa henkilökuntaansa, huolehtia syrjimättömyyden
269 ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteiden toteutumisesta, tasa-arvo- ja
270 yhdenvertaisuusohjelmien laatimisesta ja sateenkaariperheiden aktiivisesta kutsumisesta
271 palveluiden piiriin.

272 11. Opetussuunnitelmat ja oppimateriaalit sisältävät tietoa perheiden moninaisuudesta sekä 273 varhaiskasvatuksessa, yleissivistävässä että ammatillisessa koulutuksessa

274 Perheiden moninaisuus ja sateenkaariperheet ovat luonteva ja tärkeä aihe kaikenikäisille
275 oppijoille. Ammattilaiset saavat valmiuksia kohdata asiakkaita ja puuttua erityisiin
276 haasteisiin, joita sateenkaariperheet kohtaavat. Lapset ja nuoret saavat eväitä omaan
277 kasvuun: moninaisuustaidot tekevät jokaisen olon helpommaksi ja antavat kaikille tilaa
278 hengittää. Perheiden moninaisuus ja sateenkaariperheet erikseen mainiten tulee liittää
279 kaikkien koulutustasojen opetussuunnitelmiin. Opetussisällöt on jalkautettava myös
280 oppimateriaaleihin, joissa sateenkaariperheiden tulee näkyä muutenkin kuin erillisinä
281 lukuina. Esimerkiksi matematiikan kirjallisessa tehtävässä voi esiintyä perhe, joka on
282 muodoltaan sateenkaariperhe.

283

284 Sateenkaariperheet ry:n viime vuosina antamat lausunnot ja tiedotteet yllä olevista tavoitteista
285 löytyvät kaikki samalta sivulta osoitteessa www.sateenkaariperheet.fi/index.php?item=80